

STORTINGET

Innst. 22 L

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 118 L (2018–2019)

**Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om
Endringer i lov 3. desember 1948 nr. 7 om pen-
sjonstrygd for sjømenn m.m. (ny pensjonsord-
ning)**

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

I proposisjonen fremmes forslag til endringer i lov om pensjonstrygd for sjømenn i tråd med prinsippene i pensjonsreformen. Forslaget svarer også på kritikken mot dagens krav til lang fartstid. Forslaget er beregnet til å være kostnadsnøytralt for partene i ordningen samlet sett og ikke innebære økte utgifter for staten. Statsgaran-
tjen videreføres.

Pensjonstrygden for sjømenn er en pliktig pensjonsordning for arbeidstakere om bord på norske skip. Ordningen finansieres løpende av arbeidstakerne og arbeidsgiverne, og ordningen har statlig garanti. Loven ble vedtatt i 1948 og har senere vært endret flere ganger, i første rekke som følge av tilpasninger til endringer i folketrygden.

Forslaget gir sterkere arbeidsinsentiver og legger til rette for bedre mobilitet mellom sjøfartsnæringen og andre næringer. Den nye ordningen gir pensjonsmessig uttelling for alle år arbeidstakeren står i arbeid, også etter første mulige alder for uttak av pensjon. Kravet til opptjeningsstid for rett til pensjon reduseres vesentlig, noe som sikrer at en betydelig større andel av ordningens medlemmer får rett til pensjon.

Det vises til proposisjonens kapittel 2, der bakgrunn for lovforslaget er nærmere redegjort for, herunder tilpasning til pensjonsreformen. Det vises her til Stortingets vedtak i forbindelse med behandlingen av Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) Om lov om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon), der det ble varslet at det som følge av pensjonsreformen ville være nødvendig å se nærmere på lov om pensjonstrygd for sjømenn.

Ved kongelig resolusjon av 19. april 2013 ble det nedsatt et utvalg som 17. desember 2014 la frem NOU 2014:17 Pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs. NOU 2014:17 ble sendt på høring med frist 19. juni 2015.

I proposisjonens kapittel 3 er pensjonstrygden for sjømenn nærmere beskrevet, herunder:

- Gjeldende ordning
- Ordningens omfang, herunder:
 - Nærmere om hvem som er omfattet av ordningen
 - Antall medlemmer i Pensjonstrygden for sjømenn (PTS)
 - Organisering og administrasjon
- Pensjonstrygdens historikk
- Internasjonale forpliktelser
- Pensjonsreformen og supplerende pensjonsordninger for sjømenn.

Det vises for øvrig til de enkelte underkapitlene i proposisjonens ulike kapittel, der gjeldende rett, utvalgets forslag, høringsinstansens syn, samt departementets vurderinger blir nærmere redegjort for.

1.2 Ny pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs

1.2.1 Departementets forslag

Det foreslås ny pensjonsmodell for arbeidstakere til sjøs som er i tråd med prinsippene i pensjonsreformen og basert på alleårsopptjening, med en opptjeningssats i pst. av inntekt opp til et tak.

Ordningen er basert på nøytrale uttaksregler, slik at årlig pensjon blir høyere jo senere pensjonen tas ut. Det foreslås at pensjonsalderen økes fra 60 til 62 år. Minstekravet til opptjening for rett til pensjon foreslås redusert fra 12,5 til 3 år, slik at langt flere kvalifiserer til pensjon. I tillegg foreslås en minste utbetalingsperiode for pensjon på 7 år, og gjeldende regler for uføres rett til alderspensjon videreføres.

1.2.2 Personkrets

1.2.2.1 DEPARTEMENTETS FORSLAG

Når det gjelder hvem som omfattes av pensjonsstrygden for sjømenn (rettighetssubjektet), foreslås det ingen endringer, og gjeldende rett om personkrets videreføres i ny ordning.

1.2.3 Pensjonsopptjening

1.2.3.1 DEPARTEMENTETS FORSLAG

Inntektsbegrepet i ny ordning

Det foreslås at inntektsbegrepet i dagens ordning, bruttoinntekt om bord, videreføres i ny ordning.

Opptjeningsgrunnlaget for arbeidstakere på fartøyer som driver fiske og fangst

Når pensjonsopptjeningen nå legges om til å bli inntektsbasert, skal dette gjelde alle, også arbeidstakere på fartøyer som driver fiske og fangst. Disse arbeidstakerne får sin inntekt i form av hyre (lønn) eller i form av lott (andel av fangsten), eller som en kombinasjon.

Med en slik omlegging til pensjonsopptjening gjennomgående på grunnlag av inntekt, bringes pensjonsordningen for sjømenn på linje med det som er vanlig i pensjonslovgivningen.

Øvre inntektsgrense for pensjonsopptjeningen

Det foreslås at det gis pensjonsopptjening for inntekter opp til 12 G.

En pensjonsordning som gir en viss pst. årlig opptjening for lønn opp til 12 G, harmonerer godt med andre private og offentlige tjenestepensjonsordninger.

Andre grenser for pensjonsopptjening

Pensjonsstrygden har i dag ingen begrensninger for opptjening av pensjon i form av nedre aldersgrense, minste stillingsprosent eller minsteinntekt. Dette ble ikke vurdert av utvalget eller kommentert av høringsinstansene.

Det legges til grunn at pensjonsopptjening i den nye ordningen skal skje fra «første krone» i tråd med prinsippene i folketrygdens alderspensjon.

Det foreslås at gjeldende rett på dette punktet videreføres i ny ordning.

Det vises til lovforslaget § 33.

1.2.4 Opptjeningssats

1.2.4.1 DEPARTEMENTETS FORSLAG

Det foreslås at opptjeningssatsen i ny ordning skal være 6,3 pst. Dette vil forventningsmessig gi de samme utgiftene som ved videreføring av dagens ordning.

Det vises til lovforslaget § 33.

1.2.5 Opptjeningsstid

1.2.5.1 DEPARTEMENTETS FORSLAG

Det høye kravet til fartstid i sjømannspensjonstrygden for rett til pensjon gjør at svært mange medlemmer i dagens ordning forventningsmessig ikke vil få alderspensjon, dette har vært kritisert.

Minste opptjeningsstid for rett til pensjon i ny ordning må settes vesentlig lavere enn i dag. Det foreslås derfor at minstekrav for rett til pensjon i en ny ordning er 3 år.

Det foreslås at fartstid etter dagens regler skal kunne legges sammen med opptjeningsstid i ny ordning i forbindelse med konvertering av opptjente rettigheter for arbeidstakere i dagens ordning som også får opptjening i ny ordning, jf. proposisjonens kapittel 5.

Utvalget tok ikke stilling til spørsmålet om hvorvidt dagens regler om ekstern fartstid (hjelpetid) bør videreføres. Norge er imidlertid folkerettslig forpliktet til å medregne tjenestetid på fartøyer i andre EØS-land ved vurderingen av om minstekravet er oppfylt. Inntekt fra tjeneste på fartøyer i andre EØS-land skal ikke medregnes ved beregning av pensjon i ny ordning.

Det foreslås at prinsippet om sammenlegging i fiskerpensjonsordningen videreføres for opptjeningsstiden i ny pensjonsordning for sjømenn.

Det vises til lovforslaget §§ 32 og 33 og II.

1.2.6 Barne- og pensjonstillegg

1.2.6.1 BARNETILLEGG

I forbindelse med Stortingets behandling av Prop. 87 L (2018–2019) ble det vedtatt at det ikke skal ytes barnetillegg i ny offentlig tjenestepensjon, jf. Innst 314 L (2018–2019).

Det foreslås at gjeldende regler om barnetillegg ikke videreføres i ny ordning.

Det vises til lovforslaget § 35.

1.2.6.2 PENSJONSTILLEGG

Etter sjømannspensjonsloven kan det ytes pensjonstillegg for å sikre større pensjon for sjømenn som

fortsetter i yrket nær opp til uttaksalderen på 60 år, og som i det vesentlige bare har pensjonen å leve av.

De hensyn som pensjonstillegget er ment å ivareta, vil ikke lenger være aktuelle med forslaget til ny ordning der pensjonen reflekterer faktisk opptjening. I tillegg er det i dag vanlig med supplerende pensjonsordninger for sjømenn.

Det foreslås derfor at gjeldende regler om pensjonstillegg ikke videreføres i ny ordning.

Det vises til lovforslaget § 35.

1.2.7 Uttaksalder

1.2.7.1 DEPARTEMENTETS FORSLAG

Uttaksalder («pensjonsalder») for sjømenn er i dag som hovedregel 60 år, men det er på visse vilkår mulig å ta ut pensjon allerede fra fylte 55 år. Disse aldersgrensene har ligget fast siden ordningen ble opprettet i 1948.

Det foreslås at nedre alder for uttak av pensjon i ny ordning settes til 62 år, og at øvre uttaksalder settes til 70 år.

Det foreslås videre at arbeidstakere bør ha rett til pensjonsopptjening ved arbeid etter uttak av pensjon til og med året de fyller 70 år. Dette vil styrke arbeidsinsentivene og harmonerer med folketrygdens alderspensjon og andre tjenstepensjonsordninger.

Det vises til lovforslaget § 35.

1.2.8 Utbetalingsperiode

1.2.8.1 DEPARTEMENTETS FORSLAG

Det foreslås at pensjon i ny ordning kan tas ut mellom 62 og 80 år, og at minste utbetalingsperiode skal være 7 år.

Det vises her til at utvalgets forslag om at hele pensjonsbeholdningen skal kunne utbetales over 5 år, vil være lite formålsrettet, og derfor foreslås det at minste utbetalingsperiode bør være 7 år, noe som vil redusere muligheten for høye kompensasjonsgrader for dem som også mottar alderspensjon fra folketrygden og AFP. For dem som har 30 års opptjening, vil kompensasjonsgradene reduseres med om lag 10 prosentpoeng ved å øke utbetalingsperioden fra 5 til 7 år. Det er også et moment at pensjonen også i dag som hovedregel utbetales i 7 år, altså fra 60 til 67 år.

Det foreslås videre at pensjonen bare skal kunne tas ut helt, og ikke delvis. Den valgte utbetalingsperioden bør, av hensyn til effektiv administrering av ordningen, ikke senere kunne endres. Det bør heller ikke være mulig å stanse uttaket etter at det er startet.

Utbetaling av alderspensjon

Utvalget tok ikke stilling til reglene for utbetaling av alderspensjon i ny ordning, og det ble heller ikke kommentert av høringsinstansene.

I private tjenstepensjonsordninger og i ny offentlig tjenstepensjon, jf. Prop. 87 L (2018–2019), må vedkommende gi melding til pensjonsinstitusjonen når pensjonen ønskes tatt ut, og fra hvilket tidspunkt. En slik løsning er også naturlig så lenge det i dette regelverket ikke er noen fast pensjonsalder, men en laveste nedre uttaksalder. Det er dermed opp til medlemmet når han eller hun ønsker å ta ut pensjon.

Det foreslås at tilsvarende regler om melding om uttak skal gjelde for ny sjømannspensjon, men at alderen settes til 70 år, og at utbetalingsperioden i slike tilfeller skal settes til 7 år.

Ny sjømannspensjon er basert på nøytrale uttaksregler, slik at årlig pensjon blir større jo senere den tas ut. Dette, i tillegg til «automatiske» utbetalingsregler, tilsier at det i ny ordning ikke er påkrevd med regler om etterbetaling av pensjon, herunder renter ved etterbetaling.

Det vises til lovforslaget § 39.

1.2.9 Regulering

1.2.9.1 DEPARTEMENTETS FORSLAG

Det følger av omleggingen til ny ordning med en opptjeningsbasert pensjonsmodell at det må bli nye bestemmelser om regulering av alderspensjonen.

Det foreslås at pensjonsopptjeningen for et kalenderår oppreguleres med lønnsvekst og tilføres pensjonsbeholdningen fortløpende.

Det foreslås videre at pensjonsbeholdningen reguleres med G i opptjeningsperioden, og at pensjoner under utbetaling reguleres med G fratrasket 0,75 pst. Det foreslås at reguleringene skjer årlig med virkning fra 1. mai.

Gunstigere regulering av pensjon under opptjening enn av pensjon under utbetaling kan gi utilsiktede forskjeller i pensjonsnivå avhengig av uttakstidspunkt. Slike effekter nøytraliseres ved å justere første regulering etter uttak ut fra uttaksmåned.

Forslagene er hovedsakelig i samsvar med prinsippene i folketrygdens alderspensjon.

Det vises til lovforslaget § 34.

1.2.10 Forholdet til andre ytelser

1.2.10.1 DEPARTEMENTETS FORSLAG

Ny sjømannspensjon kan kombineres med privat eller offentlig AFP og andre tjenstepensjoner, herunder fiskerpensjon.

Det legges opp til at helt uføre ikke skal ha rett til sjømannspensjon i ny ordning. Det foreslås imidlertid at gradert uføre, som etter dagens regler, skal få rett til en redusert sjømannspensjon i ny ordning.

Ny sjømannspensjon skal tjenes opp som en beholdning som kan tas ut fleksibelt over en valgfri utbetalingsperiode. Avkortingsreglene mot uføretrygd og

AAP må tilpasses dette slik at uttakstidspunkt og utbetalingslengde ikke påvirker avkortningen. Avkortningsreglene må være nøytrale for uttaksperiode.

Det foreslås at beholdningen ved 67 år skal avkortes med så stor andel av perioden 62–67 år det har blitt utbetalt uføretrygd eller AAP. Dersom uføretrygd eller AAP har vært redusert/gradert i perioden, skal avkortningen av beholdningen reduseres forholdsmessig. Det skal legges til grunn en gjennomsnittlig uføregrad.

Ved uttak av sjømannspensjon samtidig med mottak av uføretrygd eller AAP før 67 år bortfaller en forholdsmessig del av sjømannspensjonen som svarer til uføregraden. Ved samtidig mottak av sjømannspensjon og uføretrygd eller AAP før 67 år skal ytelsen reberegnes ved 67 år ved å beregne en restbeholdning. Restbeholdningen utgjør den avkortede beholdningen fratrukket allerede utbetalt sjømannspensjon, målt i grunnbeløp. Restbeholdningen fordeles på gjestående utbetalingsperiode.

Dersom et medlem som mottar sjømannspensjon dør, foreslås det at utbetaling av sjømannspensjon opphører måneden etter dødsfallet.

Det vises til lovforslaget §§ 36 og 37.

1.3 Overgangsordning

1.3.1 Departementets forslag

Det må tas stilling til fra hvilket tidspunkt endringene i pensjonsregelverket skal gjelde fra, hvem som skal omfattes, og om det skal være overgangsløsninger.

Det foreslås at de som ansettes etter at ny ordning har trådt i kraft, og medlemmer som på dette tidspunktet ikke har fylt 50 år, får pensjon etter nye regler. Medlemmer som har opptjente rettigheter etter dagens regler, får rettighetene konvertert til en pensjonsbeholdning ved overgang til ny ordning. Medlemmer som er minst 50 år på ikrafttredelsestidspunktet, følger dagens regelverk fullt ut og får ikke opptjening etter nye regler.

Det vises til lovforslaget § 38.

1.4 Avgifter og finansiering

1.4.1 Avgifter

1.4.1.1 DEPARTEMENTETS FORSLAG

Hovedprinsippet for finansieringen av tjenestepensjoner er at arbeidstakerne og arbeidsgiverne skal betale det pensjonen koster. Det bør også være utgangspunktet for en statsgarantert tjenestepensjonsordning som pensjonstrygden for sjømenn.

Det foreslås at bruttoinntekt om bord, forskudd på lott og lottoppgjør benyttes som avgiftsgrunnlag for arbeidstakere på fartøyer som driver fiske og fangst, og som avgiftsgrunnlag for deres redere.

Det foreslås videre at avgiftssatsen for arbeidstakerne settes til 1,7 pst. av bruttoinntekt om bord opp til

12 G. For ansatte om bord på fartøyer som driver fiske og fangst, settes den til 1,7 pst. av bruttoinntekt om bord, forskudd på lott og lottoppgjør opp til 12 G.

Videre foreslås at avgiftssatsen for arbeidsgiverne settes til 3,3 pst. av all inntekt (bruttoinntekt om bord), mens avgiftssatsen for fiskebåtrederne settes til 3,3 pst. av all inntekt i form av bruttoinntekt om bord, forskudd på lott og lottoppgjør.

Det foreslås at arbeidstakerne og arbeidsgiverne kun skal betale avgift til arbeidstakerne har fylt 70 år.

Tilbakebetaling av avgift

Utvalget vurderte ikke spørsmålet om ny ordning bør ha tilbakebetalingsregler, og det ble heller ikke kommentert av høringsinstansene.

Det vises til at etter forslaget til ny pensjonsordning vil langt flere enn i dag opptjene pensjonsrettigheter. Det anses ikke å være behov for regler om tilbakebetaling av pensjonsavgift.

Det foreslås derfor at kapittel VI om tilbakebetaling av pensjonsavgift ikke skal gjelde for ny ordning.

Det vises til lovforslaget §§ 31, 40 og 41.

1.4.2 Finansiering

1.4.2.1 DEPARTEMENTETS FORSLAG

Det foreslås å videreføre dagens finansiering av pensjonstrygden for sjømenn, slik at pensjonsutgiftene finansieres løpende med avgifter fra rederiene og arbeidstakerne, og hvor trygden er garantert av staten. Det legges til grunn at de forventede samlede pensjonsutgiftene ikke skal øke ut over det som følger av en videreføring av dagens regler, selv om pensjonene fordeles på en annen måte og etter andre prinsipper enn i dag.

Det vises til lovforslaget §§ 8 og 35.

1.5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det legges til grunn at forslaget til ny pensjonsordning for sjømenn ikke vil ha økonomiske konsekvenser for staten eller partene i ordningen ut over det som følger av en videreføring av dagens ordning. Som følge av omleggingen av pensjonsordningen kan flere få rett til AFP i privat sektor, noe som vil kunne øke statens utgifter til AFP-ordningen, alt annet likt.

Det er heller ingen holdepunkter for å tro at forslaget til ny pensjonsordning vil medføre at statens garantiansvar utløses. Beregninger indikerer at pensjonsordningens reguleringsfond vil øke jevnt frem til 2030 fra om lag 250 mill. kroner ved utgangen av 2018. Den nye ordningen vil tåle en betydelig reduksjon i medlemsmassen uten at statsgarantien utløses.

Forslaget til overgangsordning innebærer en relativt lang overgangsperiode, hvor flere regelverk må administreres parallelt. Forslaget til ny ordning vil på sikt medføre forenklinger som kan gi en administrativ

innsparing på anslagsvis 1 til 2 årsverk i Pensjonstrygden for sjømenn.

Det foreslås ingen endringer i sjømannspensjonslovens bestemmelser som regulerer ordningens omfang eller administrasjonen.

Det vil være nødvendig med en del tilpasninger i Pensjonstrygdens IKT-systemer. Utviklingskostnader dekkes av ordningens inntekter. Forslaget til ny ordning vil på sikt medføre forenklinger i forhold til dagens regelverk.

Forslaget til ny pensjonsordning vil ikke ha administrative konsekvenser for det offentlige.

Forslaget vil få økonomiske konsekvenser for fiskebåtrederne, som i ny ordning skal betale pensjonspremie basert på samme sats som øvrige arbeidsgivere. Forslaget vil ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser for arbeidsgiverne eller arbeidstakerne i næringen, ut over dette.

Forslaget er kjønnsnøytralt både i opptjenings- og utbetalingsperioden. Basert på forventet høyere dødelighet blant menn enn kvinner innenfor det relevante tidsintervallet, vil et slikt prinsipp innebære en viss omfordeling mellom kvinner og menn.

Det foreslås ny lovtittel «lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs», som er kjønnsnøytral.

2. Komiteens behandling

Som ledd i komiteens behandling av proposisjonen ble det 18. juni 2019 avholdt åpen høring i saken.

Følgende deltok på høringen:

- Norges Rederiforbund
- Norsk Sjømannsforbund
- Norsk Sjøoffisersforbund.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Elise Bjørnebekk-Waagen, Lise Christoffersen, Arild Grande og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Margret Hagerup, Heidi Nordby Lunde og Kristian Tonning Riise, fra Fremskrittspartiet, Helge André Njåstad og lederen Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Sosialistisk Venstreparti, Solfrid Lerbrekk, fra Venstre, Terje Breivik, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Sigbjørn Toskedal, viser til Prop. 118 L (2018–2019) fra regjeringen, som er en oppfølging av NOU 2014:17, som handler om å tilpasse pensjonsordningen for sjøfolk til pensjonsreformen.

Komiteen hadde høring 18. juni 2019, der Norsk Rederiforbund, Norsk Sjømannsforbund og Norsk Sjøoffisersforbund deltok.

Norge har historisk vært en av verdens ledende skipsfartsnasjoner. I takt med utviklingen av velferdsordninger har det også blitt innført pensjonsordning for sjøfolk. I 1909 ble Statens sjømannsfond etablert, og fra 1913 ble rentene fra dette fondet brukt til pensjoner. I 1948 ble Pensjonstrygden for sjømenn etablert. Loven har blitt endret en rekke ganger som følge av tilpasninger til endringer i folketrygden. I Prop. 118 L (2018–2019) foreslås endringer for å tilpasse ordningen til prinsippene i pensjonsreformen.

Komiteen viser til at regjeringen foreslår å gjøre lovens tittel kjønnsnøytral ved å endre den til «lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs».

Gjeldende ordning

Komiteen viser til at dagens ordning er en obligatorisk ordning for sjøfolk. Dagens ordning er en førtidspensjonsordning som gir pensjon fra 60 til 67 år med noen unntak. Det er krav om lang fartstid (12,5 år) for å få rett til pensjonen. Det er per 31. desember 2018 149 000 medlemmer i ordningen. Ordningen administreres av en egen virksomhet som departementet utnevner styre til fra både arbeidstakere og arbeidsgiversiden.

Ny pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs

Komiteen viser til proposisjonen, som beskriver prosessen med lovforslaget som i hovedsak har stor støtte fra både arbeidsgiver og arbeidstakersiden. Høringen til komiteen bekreftet også det hovedinntrykket. Komiteen viser til at departementets forslag bygger på utvalgets utredning.

Komiteen viser til at forslaget til ny pensjonsordning baserer seg på prinsippene i pensjonsreformen, der alleårsopptjening og nøytralt fleksibelt uttak er hensyntatt. Komiteen viser også til at utvalget har tatt hensyn til at det skal være bedre samsvar mellom innbetaling og utbetaling til og fra ordningen, samt bedre arbeidsinsentiver og mobilitetsegenskaper. Komiteen viser til at personkretsen som dagens lov omfatter, videreføres.

Komiteen viser til at dagens ordning skiller mellom to grupper (overordnet og underordnet), og at pensjonen utmåles uavhengig av inntekt. I forslag til ny lov endres dette til samme prinsipp som alderspensjonen i folketrygden. Både i utvalgsarbeidet og i komiteens høring kom det frem uenighet mellom arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene på spørsmålet om øvre grense for pensjonsopptjening skulle settes til 7,1 G som i folketrygdens alderspensjon og AFP i privat sektor, eller 12 G som i offentlig tjenestepensjon. Komiteen viser til at dette spørsmålet handler om fordelingsprofilen i ordningen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kris-

telig Folkeparti, viser til at i forslaget endres opptjeningssatsen fra en sats for over- og underordnet til en lik prosentsats av bruttolønn. Det er foreslått 6,3 pst. opp til 12 G. Flertallet viser til at regjeringen har kvalitetssikret at en slik sats og med tre års opptjening vil gi de samme utgiftene som ved videreføring av dagens ordning.

Flertallet viser til at regjeringen tilrår 12 G, som et flertall i utvalget kom til, og er enig i dette. Flertallet viser til at dette også sikrer mest mulig sammenheng mellom inn- og utbetalinger i ordningen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at alle de tre sjømannsorganisasjonene, Norsk Sjømannsforbund, Norsk Sjøoffisersforbund og Det norske maskinistforbund, har gått inn for forslaget fra mindretallet i NOU 2014:17 om en opptjeningsprosent på 7,5 pst. opp til 7,1 G. Disse medlemmer viser til høringsbrev fra Norsk Sjømannsforbund, hvor det understrekes at en slik innretning ville gitt «en større omfordeling, vært mer rettferdig og lettere akseptert av hovedtyngden av de som arbeider til sjøs». Disse medlemmer viser videre til høringsbrev fra Norsk Sjøoffisersforbund og Det norske maskinistforbund, hvor det står:

«Organisasjonene vil videre bemerke at formålet med å lage en ny pensjonsordning var å finne en ordning som ga flertallet av sjømenn en bedre pensjonsordning enn den eksisterende. Hovedtyngden av skipsarbeidstakere har i dag en inntekt som ligger mellom 5 og 9G. For at flest mulig skal sikres en bedre pensjon i samsvar med sin inntekt vil derfor Norsk Sjøoffisersforbund og Det norske maskinistforbunds innspill være mer hensiktsmessig i henhold til forslagets intensjon.»

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«I lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn gjøres følgende endringer:

§ 33 skal lyde:

§ 33 Pensjonsbeholdning – opptjening og beregning av alderspensjon

Den årlige pensjonen beregnes ut fra en opparbeidet pensjonsbeholdning.

Pensjonsbeholdningen bygges opp ved summen av årlig pensjonsopptjening, som utgjør 7,5 prosent av arbeidstakerens bruttolønn om bord.

For arbeidstakere som er ansatt om bord på fartøy som driver fiske og fangst, utgjør årlig pensjonsopptjening 7,5 prosent av bruttolønn om bord, forskudd på lott og lottoppgjør.

Det gis pensjonsopptjening etter andre og tredje ledd frem til og med måneden arbeidstakeren fyller 70 år.

Inntekt opp til 7,1 ganger grunnbeløpet gir pensjonsopptjening. Opptjeningen skjer fortløpende, slik at endringer får effekt fra virkningstidspunktet.

Inntekt fra tjenestetid som nevnt i § 32 andre ledd andre punktum gir ikke grunnlag for pensjonsopptjening.»

Komiteen viser til at det i proposisjonen redegjøres for fiskernes spesielle situasjon, der deler av utbetalingen gjøres som lott som beskattes som næringsinntekt. Komiteen er tilfreds med at det er mulig å også inkludere dette i pensjonsordningen.

Komiteen viser til at dagens opptjeningsstid er lang (150 måneder), og forslag til ny er tre år. Komiteen er tilfreds med at med denne endringen vil flere som betaler inn til ordningen, også nyte godt av den.

Komiteen viser til at det foreslås å fase ut barne tillegg. Komiteen er enig i dette.

Komiteen viser også til at pensjonstillegget ikke videreføres i ny lov.

Komiteen viser til at det blir foreslått å heve pensjonsalderen fra 60 til 62 år, og støtter dette.

Komiteen viser også til at det innføres mer fleksibilitet og frihet med utbetalingsperiode, og støtter dette.

Komiteen viser til regjeringens omtale av forholdet til andre ytelser som AAP og uføre, og støtter regjeringens vurderinger og forslag.

Overgangsordning

Komiteen viser til at det er gjort vurderinger for å sikre overgangsordninger til ny lov. Dette er spesielt viktig med tanke på prinsippene i grunnloven som legger begrensninger på hvilke endringer som kan gjøres i pensjonsordninger.

Regjeringen foreslår at eksisterende medlemmer som er 50 år eller eldre når ny ordning trer i kraft, følger dagens regelverk. Regjeringen foreslår videre en ordning for overføring av opptjente rettigheter av gammel ordning til ny ordning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, slutter seg til forslaget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti slutter seg til forslaget om overføring av opptjente rettigheter fra gammel til ny ordning. Disse medlemmer viser videre til flertallet i NOU 2014:17 Pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs mente at det kunne vurderes å åpne for at de som er 50 år eller eldre, og som er aktive sjømenn ved overgangen til ny ordning, kan velge om de vil følge dagens eller nytt regelverk. Utvalgets mindretall foreslo at slik valgfrihet innføres, under henvisning til at den lange overgangsperioden ble foreslått av hensyn til dem som nærmet

seg pensjonsalder og ønsket å gå av ved fylte 60 år. På den annen side kan det slå svært urettferdig ut for personer på 50 år og over, som på tidspunktet for iverksetting av ny ordning fortsatt kan ha ytterligere 20 år som yrkesaktiv med opptjening i ny pensjonsmodell. I tillegg kommer det at noen av disse kan ha kort fartstid, og der nyansatte etter innføring av ny ordning, og på samme alder, vil kunne få en langt bedre pensjon.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«I lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn gjøres følgende endringer:

§ 30 andre ledd skal lyde:

Arbeidstakere som på tidspunktet for ikrafttredelse av kapitlet har fylt 50 år, kan velge om de vil fortsette opptjening etter reglene i kapittel III eller kapittel X.»

Avgifter og finansiering

Komiteen viser til at situasjonen for fiskebåtredere drøftes, og at det foreslås samme sats for disse som for øvrige rederier. Komiteen er enig i det.

Komiteen viser også til at ordningen er garantert av staten, og viser til beregninger som er gjort for å vurdere bærekraften i ordningen. Komiteen er fornøyd med at regjeringen vil følge dette nøye og fortløpende vurdere nødvendige tiltak for å sikre bærekraften i ordningen.

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

I lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn gjøres følgende endringer:

§ 33 skal lyde:

§ 33 Pensjonsbeholdning – opptjening og beregning av alderspensjon

Den årlige pensjonen beregnes ut fra en opparbeidet pensjonsbeholdning.

Pensjonsbeholdningen bygges opp ved summen av årlig pensjonsopptjening, som utgjør 7,5 prosent av arbeidstakerens bruttoinntekt om bord.

For arbeidstakere som er ansatt om bord på fartøy som driver fiske og fangst, utgjør årlig pensjonsopptjening 7,5 prosent av bruttoinntekt om bord, forskudd på lott og lottoppgjør.

Det gis pensjonsopptjening etter andre og tredje ledd frem til og med måneden arbeidstakeren fyller 70 år.

Inntekt opp til 7,1 ganger grunnbeløpet gir pensjonsopptjening. Opptjeningen skjer fortløpende, slik at endringer får effekt fra virkningstidspunktet.

Inntekt fra tjenestetid som nevnt i § 32 andre ledd andre punktum gir ikke grunnlag for pensjonsopptjening.

Forslag 2

I lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn gjøres følgende endringer:

§ 30 andre ledd skal lyde:

Arbeidstakere som på tidspunktet for ikrafttredelse av kapitlet har fylt 50 år, kan velge om de vil fortsette opptjening etter reglene i kapittel III eller kapittel X.

5. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn m.m. (ny pensjonsordning)

I

I lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs

§ 8 første ledd bokstav a og b skal lyde:

- a) avgift på arbeidstakere, jf. § 9 og § 40,
- b) avgift på rederier, jf. § 11 og § 41,

Nytt kapittel X skal lyde:

Kapittel X Alderspensjon etter nye regler

§ 30 *Hvem kapitlet gjelder for*

Kapitlet her omfatter arbeidstakere som ansettes etter at kapitlet har trådt i kraft og arbeidstakere som på tidspunktet for ikrafttredelsen ikke har fylt 50 år.

§ 31 *Forholdet til de øvrige kapitlene i loven*

Loven for øvrig gjelder så langt noe annet ikke følger av kapitlet her.

Kapittel VI og IX og § 24 nr. 3 gjelder ikke.

Kapittel V gjelder med de unntak som følger av §§ 40 og 41.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføringen av kapitlet her.

§ 32 Opptjeningstid

Rett til alderspensjon har arbeidstakere med minst 3 års opptjeningstid.

Med opptjeningstid menes tjenestetid som det er betalt avgift for. Som opptjeningstid regnes også tjenestetid på andre EØS-lands skip.

§ 33 Pensjonsbeholdning – opptjening og beregning av alderspensjon

Den årlige pensjonen beregnes ut fra en opparbeidet pensjonsbeholdning.

Pensjonsbeholdningen bygges opp ved summen av årlig pensjonsopptjening, som utgjør 6,3 prosent av arbeidstakerens bruttoinntekt om bord.

For arbeidstakere som er ansatt om bord på fartøy som driver fiske og fangst, utgjør årlig pensjonsopptjening 6,3 prosent av bruttoinntekt om bord, forskudd på lott og lottoppgjør.

Det gis pensjonsopptjening etter andre og tredje ledd frem til og med måneden arbeidstakeren fyller 70 år.

Inntekt opp til 12 ganger grunnbeløpet gir pensjonsopptjening. Opptjeningen skjer fortløpende, slik at endringer får effekt fra virkningstidspunktet.

Inntekt fra tjenestetid som nevnt i § 32 andre ledd andre punktum gir ikke grunnlag for pensjonsopptjening.

§ 34 Regulering av pensjonbeholdning og alderspensjon

Pensjonsopptjeningen for et kalenderår oppreguleres med lønnsveksten og tilføres pensjonsbeholdningen fortløpende.

Pensjonsbeholdningen reguleres årlig i samsvar med lønnsveksten.

Pensjon under utbetaling reguleres med lønnsveksten fratrasket 0,75 prosent.

Regulering etter andre og tredje ledd skjer årlig med virkning fra 1. mai, og det benyttes de reguleringsfaktorene Kongen fastsetter etter folketrygdloven § 20-18 åttende ledd. Ved første regulering etter uttak skal pensjonen reguleres etter tredje ledd ut fra når på året pensjonen tas ut.

§ 35 Uttak av alderspensjon

Pensjonen kan tas ut i perioden fra arbeidstakeren fyller 62 år til og med den måneden arbeidstakeren fyller 70 år. Den kan ikke tas ut delvis.

Pensjonen kan utbetales fra arbeidstakeren fyller 62 år til fylte 80 år, men ikke over en kortere periode enn 7 år. Den valgte utbetalingsperioden kan ikke endres.

Den årlige pensjonen på uttakstidspunktet er pensjonsbeholdningen dividert med antall år utbetalingsperioden skal vare. Det ytes ikke barnetillegg eller pensjonstillegg.

Ved uttak av pensjon skal pensjonsopptjening etter kapitlet her som tilføres pensjonsbeholdningen etter uttak, regnes om til årlig pensjon og legges til pensjonen som allerede er tatt ut. Slike omregninger foretas med virkning fra 1. mai året etter. Omregningen av pensjon på grunnlag av opptjening etter pensjonsuttak, gjelder til og med det året arbeidstakeren fyller 70 år.

Dersom pensjonsbeholdningen på uttakstidspunktet er mindre enn 28 prosent av folketrygdens grunnbeløp, utbetales den som et engangsbeløp.

§ 36 Alderspensjon og uføreytelser fra folketrygden

Den som i hele eller deler av perioden mellom fylte 62 og 67 år mottar arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden etter en uføregrad på 100 prosent, har ikke samtidig rett til pensjon.

Den som i hele eller deler av perioden mellom fylte 62 og 67 år mottar arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden etter en uføregrad mindre enn 100 prosent, har samtidig rett til en forholdsmessig del av pensjonen som svarer til differansen mellom 100 prosent og uføregraden.

Ved fylte 67 år fastsettes en restpensjonsbeholdning som tar hensyn til tid med uføretrygd og arbeidsavklaringspenger før fylte 67 år. Restbeholdningen tar utgangspunkt i beholdningen etter § 33 andre ledd og avkortes forholdsmessig for tiden med mottak av uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger i perioden mellom fylte 62 og 67 år og gjennomsnittlig uføregrad. Restbeholdningen utgjør den avkortede beholdningen fratrasket allerede utbetalt pensjon, målt i grunnbeløp. Restbeholdningen fordeles på gjenstående utbetalingsperiode.

§ 37 Opphør av retten til pensjonsbeholdningen

Retten til pensjonsbeholdningen opphører ved arbeidstakerens død.

§ 38 Konvertering av opptjening etter kapittel III

Arbeidstakere som har fartstid etter kapittel III, kan legge denne tiden sammen med opptjeningstid etter kapitlet her for å oppfylle kravene i kapittel III til fartstid og for å kvalifisere til pensjon fra en gitt alder.

Når vilkårene i første ledd er oppfylt, skal opptjeningen etter kapittel III tilføres pensjonsbeholdningen når arbeidstakeren fyller 62 år. Utbetalingen skjer etter kapitlet her.

Verdien av rettighetene beregnes etter kapittel III.

Den samlede pensjonsbeholdningen ved fylte 62 år skal minst utgjøre årlig pensjon etter kapittel III, basert på fartstid før overgangstidspunktet og multiplisert med antall år vedkommende ville fått pensjon etter kapittel III.

§ 39 *Utbetaling av alderspensjon*

Alderspensjon gis tidligst fra og med måneden etter den måneden melding om uttak av pensjon blir gitt, likevel tidligst fra og med måneden etter fylte 62 år. Ved dødsfall løper den fastsatte nettoppensjonen ut måneden etter vedkommendes død.

Dersom pensjonen ikke er tatt ut innen arbeidstakeren fyller 70 år, utbetales pensjonen i 7 år fra og med måneden etter fylte 70 år.

Pensjon utbetales etterskuddsvis hver måned. Terminbeløp avrundes til nærmeste hele krone.

Pensjon utbetales til den berettigede, men kan, når særlige grunner tilsier det, utbetales til andre enn den berettigede.

§ 40 *Arbeidstakeravgift til dekning av utgiftene til lovens ytelser og til pensjonsordningens administrasjon*

Arbeidstakere skal betale i avgift et beløp som utgjør 1,7 prosent av bruttoinntekt om bord.

Arbeidstakere som er ansatt om bord på fartøy som driver fiske og fangst, skal betale i avgift et beløp som utgjør 1,7 prosent av bruttoinntekt om bord, forskudd på lott og lottoppgjør.

Avgifter skal beregnes per kalendermåned. Inntekt opp til 12 ganger grunnbeløpet er avgiftspliktig. Avgiftsplikten gjelder til og med den måneden arbeidstakeren fyller 70 år.

Rederiet er ansvarlig for arbeidstakeravgiften for enhver arbeidstaker om bord og innbetalingen av den, og har rett til å trekke den fra ved lønnsoppgjør, forskudd på lott og lottoppgjør. Unnlater rederiet dette, kan avgiften ikke kreves hos arbeidstakeren når det har gått 3 måneder fra oppgjøret.

Under sykdom som nevnt i § 1 nr. 3 er den som utbetaler sykepengene etter folketrygdloven kapittel 8, ansvarlig for arbeidstakerens avgift og kan trekke den fra i sykepengene etter reglene i fjerde ledd.

§ 41 *Rederiaavgift til dekning av utgiftene til lovens ytelser og til pensjonsordningens administrasjon*

Rederiet skal betale i avgift et beløp som utgjør 3,3 prosent av arbeidstakerens bruttoinntekt om bord, herunder av hyre mv. som nevnt i § 1 nr. 3 bokstav a, og av sykepengene som nevnt i § 1 nr. 3 bokstav b, som rederiet plikter å betale.

Dersom arbeidstakeren er ansatt om bord på fartøy som driver fiske og fangst, skal avgiften være et beløp som utgjør 3,3 prosent av bruttoinntekt om bord, forskudd på lott og lottoppgjør.

Avgifter skal beregnes per kalendermåned. Avgiftsplikten gjelder til og med den måneden arbeidstakeren fyller 70 år.

§ 42 *Samordning*

Lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjelder ikke for pensjoner etter kapitlet her.

Nåværende kapittel X blir nytt kapittel XI.

Nåværende § 30 blir ny § 43.

II

I lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere skal § 6 andre ledd lyde:

For den som har minst 52 premieuker, kan opptjente pensjonsgivende farts måneder *etter kapittel II og opptjeningsstid etter kapittel X* i lov 3. desember 1948 nr. 7 om *pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs* medregnes for å nå opp i minstekravet på 750 premieuker.

III

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de forskjellige bestemmelsene skal tre i kraft til ulik tid.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 22. oktober 2019

Erlend Wiborg

leder

Helge André Njåstad

ordfører

